כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי [עץ] העשוי לנחת [א]אינו מקבל טומאה וחוצץ בפני טומאה אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום שסילוקו כסדורו שנאמר [1]לשום לחם חום ביום הלקחו ותו ליכא [ב]והאמר רב אושעיא בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאין פירותיהן בזמנן וכשהרוח מנשבת בהן נושרין שנא׳ [2]ירעש כלבנון פריו וכשנכנסו נכרים להיכל יבש שנאמר [3]ופרח לבנון אומלל ועתיד הקב״ה להחזירן שנאמר [4]פרוח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה ניסי דקביעי לא קא חשיב השתא דאתית להכי ארון וכרובים נמי ניסי דקביעי נינהו אמר מר ועשן המערכה ומי הוה עשן במערכה והתניא חמשה דברים נאמרו באש של מערכה רבוצה כארי וברה כחמה ויש בה ממש ואוכלת לחין כיבשין ואינה מעלה עשן כי קא אמרינן בדהדיוט דתניא[ג] [5]ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח [ד]אע״פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט רבוצה כארי והתניא א״ר חנינא סגן הכהנים אני ראיתיה ורבוצה ככלב לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני ובמקדש שני מי הואי והאמר רב שמואל בר איניא מאי דכתיב [6]וארצה בו ואכבד וקרינן ואכבדה מאי שנא דמחוסר ה״א אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפורת [ה]וכרובים אש ושכינה [ו]ורוח הקודש ואורים ותומים אמרי אין מיהוה הוה סיועי לא מסייעא ת״ר שש אשות הן יש אוכלת ואינה שותה ויש שותה ואינה אוכלת ויש אוכלת ושותה ויש אוכלת לחין כיבשין ויש אש דוחה אש ויש אש אוכלת אש יש אש אוכלת ואינה שותה הא דידן שותה ואינה אוכלת דחולין אוכלת ושותה דאליהו דכתיב [7]ואת המים אשר בתעלה לחכה אוכלת לחין כיבשין דמערכה יש אש דוחה אש דגבריאל ויש אש אוכלת אש דשכינה דאמר מר [ז]הושיט אצבעו ביניהם ושרפן ועשן המערכה אפילו כל הרוחות שבעולם אין מזיזות אותו ממקומו [ח]והאמר ר׳ יצחק בר אבדימי במוצאי יו״ט האחרון של חג הכל צופין לעשן המערכה נוטה כלפי צפון עניים שמחין ובעלי בתים עצבין מפני שגשמי שנה מרובין ופירותיהן מרקיבין נטה כלפי דרום עניים עצבין ובעלי בתים שמחין מפני שגשמי שנה מועטין ופירותיהן משתמרין נטה כלפי מזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין דאזיל ואתי כדיקלי ואבדורי לא הוה מיבדר אמר מר כלפי מזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין ורמינהו מזרחית לעולם יפה מערבית לעולם קשה רוח צפונית יפה לחטין בשעה שהביאו שליש וקשה לזיתים בזמן שהן חונטין רוח דרומית קשה לחטין בשעה שהביאו שליש ויפה לזיתים בזמן שהן חונטין ואמר רב יוסף ואיתימא מר זוטרא [ט]וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום האי מרבה דידיה והאי מרבה דידיה לא קשיא הא לן והא להו[י]:

הדרן עלך שבעת ימים

עשוי לנחת. שאינו מיטלטל וכלי עץ לענין טומאה הוקש לשק שנאמר (ויקרא יא) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק וגו׳ מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ מיטלטל מלא וריקן. ואף על גב דשלחן מצופה בזהב בטל ליפוי לגביה כדאמרינן בשילהי חגיגה [כו:] שאני שלחן דקרייה רחמנא עץ: **שמגביהין אותו.** ומראין [א] אותו לחוץ: **ירעש כלבנון פריו.** ירעש פריו של ישראל כפירי הלבנון אלמא יש פירי בלבנון ולבנון הוא בית המקדש ומהו הרעש כשהרוח נושבת והן מקישין זה לזה רועשים ונשמע קולם: **דקביעי.** קבועים ועומדים תמיד במקומן: **רבוצה כארי.** גחלת שנפלה מן השמים בימי שלמה והיתה על המזבח עד שנת מנשה וסילקה היתה דומה לארי רובץ: **ויש בה ממש.** בשלהבת שלה: **כי קאמרי׳.** דמעלה עשן בהדיוט קאמרי׳ באש הדיוט שהיו מביאין אגלה: **וארצה בו ואכבד.** חסר ה״א. בנבואת חגי (א) כתיבא ובבית שני משתעי קרא: **ארון כפורת וכרובים.** כוליה חדא מילתא ושכינה לא שרתה בו ורוח הקודש לא היתה בנביאים משנת [ט] שתים לדריוש ואילך: **דחולין.** מן הקדחת שהוא כאש וצמא למים ואינו חפץ לאכול: **דוחה אש.** ממקומה להלן: **דגבריאל.** שירד להציל חנניה מישאל ועזריה שליך את הכבשן מכפנים והקדיח מבחוץ לשרוף את זורקיהן לתוכו כדאמרינן בערבי פסחים (דף קיח.): **הושיט אצבעו.** בסנהדרין הוא בפרק אחד דיני ממונות (דף לח:) גבי כיתות של מלאכים שאמרו לפניו מה אנוש כי תזכרנו: **מוצאי י״ט האחרון של חג.** שמאתמול נחתם גזר דינם על גשמי שנה כדתנן [י] בחג נידונין על המים: **נוטה כלפי צפון.** שרוח דרומית נושבת ופירותיהן מרקיבין ואינן יכולין לאוצרן ופותחין ומוכרין אותן בזול: **הכל שמחים.** שרוח מערבית שקולה היא ומביאה גשמים לפי הראוי לא הפירות מרקיבין ותבואת הזרע מצלחת ואין רעב בעולם: **הכל עצבים.** שהוא רוח המייבשת את הזרעים כדאמרינן במסכת גיטין (דף לא.) אפי׳ שופתא בקופינא דמרא רפיא: **האי מרבה דידיה.** צפונית מגדלת הראויין לשלחן: **הא לן והא להו.** מזרחית יפה לארץ בבל שהיא ארץ לחה מחמת מימיה לעולם ולארץ ישראל קשה שהיא ארץ הרים ובקעות וממהרת ליבש:

הדרן עלך שבעת ימים

כלי עץ העשוי לנחת. בשילהי מסכת חגיגה (דף כו:) פריך והא מצופה זהב היה ומוכיח ממתני׳ דמסכת כלים [כ](פי״א משנה ג) דבתר ליפוי אזלינן ומשני שאני שלחן דרחמנא קרייה עץ דכתיב (יחזקאל מא) המזבח עץ שלש אמות וכו׳ עד וכתיב וידבר אלי זה השלחן:

ואורים ותומים. אורים ותומים הוו שאם לא כן היה כהן גדול מחוסר בגדים אלא לא היו משיבין לנשאלין בהן:

הדרן עלך שבעת ימים

עין משפט נר מצוה

קט א מיי׳ פ״ג מהל׳ כלים הלכה א [ופ״ו מהלכות טומאת מת הלכה כ]:
קי ב מיי׳ פ״ג מהל׳ תמידין הלכה א:
ג [מיי׳ פ״ד מהלכות בית הבחירה הלכה א ורלב״ד שם]:

מוסף רש״י

כלי עץ העשוי לנחת הוא. שאין מגביהין אותו ואינו דומיא דשק (מנחות צו:). **כלי עץ העשוי לנחת.** במקום אחד, אינו מקבל טומאה. דאיתקש כלי עץ לשק לענין טומאה, דכתיב וכל כלי עץ או בגד או עור או שק, מה שק המיטלטל אף כלי עץ המיטלטל. כל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה (חגיגה כו:). **נוטה כלפי צפון.** רוח דרומית מנשבת בו ומטהו כלפי צפון (רשב״ם ב״ב קמז.). **ופירותיהן מרקיבין.** ומתוך שאין יכולין להשמר נמכרים בזול (שם). **כלפי דרום.** רוח צפון מנשבת בו (שם). **מפני שגשמי שנה מועטין.** וכאותם הגשמים מתברכין הפירות הנזרעין ושבשולות משתמרין ונמכרין ביוקר, הרי ריוח לעשירים ועצב לעניים (שם). **כלפי מזרח הכל שמחין.** שמערבית ממטרת כמדה ופירות אינן ביוקר (שם). **הכל עצבין.** שמזרחית מונעת מטר ומבילה כמות וייקר גדול ופירות קרקע אינן צומחים (שם). **שלחן בצפון.** כדכתיב (שמות כו) והשלחן תתן על צלע צפון, ומנורה בדרום. כדכתיב (שם) ואת המנורה נכח השלחן (רשב״ם ב״ב שם).

הדרן עלך שבעת ימים

רבינו חננאל

אבל כל כלי עץ העשוי לנחת, כלומר שחשים עליו דבר, ולהניחו עליו העשוי לנחת הוא. ופריקנן שלחן מגביהין אותו בלחם הפנים ומראין אותו לעולי רגלים. ואפיקנן ניסי דקביעי לא חשיב. לאפוקי ארון וכרובים ומגדים ולחם הפנים והבלועין. ונשארו שלשה הפסולין במקומן מניין שלשה ומשנתנו אחר שבידרו בגמרא זו עשרה נסים שנעשו במקדש בשנית. דהא תנינן (בה) ולא כבו גשמים אש של מערכה, וכן לא נצחה הרוח את עמוד העשן, דחשבינן להו במקום נסים שבירושלים. ולא יתכן שהיתה זו המשנה שנויה כך כלל. ואקשינן ומי הוה עשן המערכה, והתניא ה׳ דברים נאמרו באש המערכה, רבוצה כארי וברה כחמה, ויש בשלהבת שלה ממש, ואוכלת לחים כיבשים, ואינה מעלה עשן. ודחינן האש של הדיוט הוא מעלה עשן, ותניא ונתנו בני אהרן הכהן אש, אע״פ שהאש מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. במקדש ראשון היתה רבוצה כארי. ובמקדש שני ככלב ולא מסייעת. לפיכך היו עורכין עליה עצים למערכה, שבראשון לא היו עורכין אלא שני גזירין לקיים המצוה. ואקשינן תוב וכי לא היתה הרוח מזיזה עשן המערכה, והאמר רב יצחק בר אבדימי מוצאי יו״ט האחרון של חג הכל צופין בעשן המערכה נוטה כלפי צפון וכו׳. ופרקינן האי נוטה דקתני משום דכייף ופשיט כדיקלא, אבל איבדורי לשאר כל עשן לא הוה מיבדר. חמשה דברים היה חסר המקדש האחרון ואלו הן, ארון כפרת וכרוב אש ושכינה. ורוח הקודש שהיא הנבואה ואורים ותומים. ואש אע״פ שהיתה רבוצה ככלב לא היתה מסייעת. ת״ר שש אשות הן. יש אש אוכלת ואינה שותה הא דידן. כלומר אם תשפוך עליה מים תכבה. אש שותה ואינה אוכלת שעל החולין. אש אוכלת ושותה דאליהו, שאכלה הבשר ושתת המים, שנאמר ואת המים אשר בתעלה לחכה. אש אוכלת לחים כיבשים היינו אש דמערכה. אש דוחה אש דגבריאל. אש אוכלת אש דשכינה. דאמר מר הושיט אצבעו ביניהן ושרפם. פי׳ המלאכים שהם אש שאמרו לפניו יתברך בעת שבא לבראות האדם מה אנוש כי תזכרנו ושרפן. עשן המערכה נוטה כלפי המזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין. והתניא רוח מזרחית לעולם יפה ורוח מערבית לעולם קשה. רוח צפונית יפה לחיטים בשעה שהביאו שליש כי השלחן בצפון ומרבה החיטים לעשות סולת. וקשה לזיתים כשחונטין, [א]כי המנורה בדרום ומרבה השמן לנרות וקשה לחטים כשהביאו שליש. מכל מקום רוח מזרחית יפה ורוח מערבית קשה קשיא לרב יצחק בר אבדימי. ופרקינן לא קשיא הא לן והא להו. פי׳ לבני ארץ ישראל שהיו צופין לעשן המערכה, וכשנוטה כלפי מזרח היו הכל שמחים, כי רוב רוחות של אותה שנה מערבית היא. (וכי) [וכיון שהן שרויין במערב] מערבית יפה ורוח מזרחית קשה. אבל לבני בבל רוח מזרחית יפה להן שהן שרויין במזרח ורוח מערבית קשה להם. הדרן עלך שבעת ימים

מסורת הש״ס

א) [חגיגה כו: מגילה כו: מנחות לו:], ב) לקמן דף לט., ג) לקמן דף נג. עירובין ד׳ סג., ד) [סנהדרין לח:], ה) ב״ב דף קמז., ו) [ב״ב דף כה: מנחות ד׳ פו:], ז) [כרתות ה: וש״נ], ח) בפ״ח ומוליאין, ט) [נ״ל ארבע ודבוריה סי׳ ז כתיב ויהי בשנת ארבע לדריוש המלך היה דבר ה׳ אל זכריהו], י) [ר״ה טז.], כ) נ״ל פכ״ב מ״ח.

תורה אור השלם

1. וְיִתֶּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי יְיָ לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ: שמואל א כא ז
2. יְהִי פִסַּת בַּר בָּאָרֶץ בְּרֹאשׁ הָרִים יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן פִּרְיוֹ וְיָצִיצוּ מֵעִיר כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ: תהלים עב טז
3. גּוֹעֵר בַּיָּם וַיַּבְּשֵׁהוּ וְכָל הַנְּהָרוֹת הֶחֱרִיב אֻמְלַל בָּשָׁן וְכַרְמֶל וּפֶרַח לְבָנוֹן אֻמְלָל: נחום א ד
4. פָּרֹחַ תִּפְרַח וְתָגֵל אַף גִּילַת וְרַנֵּן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן לָהּ הֲדַר הַכַּרְמֶל וְהַשָּׁרוֹן הֵמָּה יִרְאוּ כְבוֹד יְיָ הֲדַר אֱלֹהֵינוּ: ישעיה לה ב
5. וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ: ויקרא א ז
6. עֲלוּ הָהָר וַהֲבֵאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבָּיִת וְאֶרְצֶה בּוֹ וְאֶכָּבְדָה אָמַר יְיָ: חגי א ח
7. וַתִּפֹּל אֵשׁ יְיָ וַתֹּאכַל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הָעֵצִים וְאֶת הָאֲבָנִים וְאֶת הֶעָפָר וְאֶת הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּתְּעָלָה לִחֵכָה: מלכים א יח לח

גליון הש״ס

גמ׳ וכרובים אש ושכינה. במדרש רבה פ׳ בהעלותך נקט מנורה ולא נקט שכינה:

תוס׳ ישנים

למ״ד עזרה ננעלת מאליה תנן על ידי נס דהא מיהא ניסא דלא קביע שהיה פוסק: חמשה דברים שיש בין מקדש ראשון למקדש שני כו׳. בפיוט לגור יעקב אתן מהלל ושירים כתוב ויעדף אחרון כבוד לראשון בלא אש וכרוב ועוד שלשה דברים ותימה לאדרבה עוב ולא עדף ועוד כי יש לו להיות שם חדרים רמ״ח כנגד רמ״ח אברים שבאדם כמו שפי׳ שם אתן את ידיו בקרב עם מיתדי למספר כל נתחים כי עלור ואין כי אם רמ״ו והניח רביע שם ועודף אחרון כנגד הראשון ועמד ארבע אמות ועשרים ועלה בו להכבנו אבל לא כאש וכרוב ועוד שלשה דברים והוו כמו שמשמע כאן בפירוש וסימן המשמחה שלא היה בבית שני לא קחשיב דלא חשיב אלא דברים שהיו כאן לצורך המקדש דיקא:

בסיימי פרק ראשון. תצרני באישון. והבהק אורי באישון. ותן לי מאתך מענה לשון. ובתורתך האירה עיני.
והוד והדר תעטרני. בפרק שני:

הדרן עלך שבעת ימים

א) נראה דחסר וצ״ל רוח דרומית יפה לזיתים בזמן שהן חונטין כי המנורה וכו׳.